

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
Școala Doctorală de Filologie

TEZĂ DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Popa Mircea

Student-doctorand

Danciu Diana-Maria

Alba Iulia

2019

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
Școala Doctorală de Filologie

PROZA LUI ALEXANDRU ECOVOIU

- Rezumat -

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. Popa Mircea

Student-doctorand

Danciu Diana-Maria

Alba Iulia

2019

Cuprins

Introducere.....	p.5
Capitolul I. Alexandru Ecovoiu – scriitor postmodern.....	p.15
I.1. Repere biografice. Activitatea literară. Scriitor postmodern.....	p. 15
I.1.1. De la scriitură postmodernă.....	p. 17
I.1.2. ... la orientările de tip Political Correctness.....	p.29
I.2. Etapele creației.....	p.33
I.2.1. Proza începuturilor. Debutul optzecist.....	p.34
I.2.2. Evoluția și (re)definirea stilului propriu. Anii `90.	p.37
I.2.3.Decadența anilor 2000.....	p. 40
Capitolul II. Nevoia de imaginar în literatură și contextul politico-cultural.....	p.54
II. 1. Definirea imaginărilor. Nevoia de imaginar în literatură.....	p.54
II. 2. Reformele culturale în perioada totalitarismului din România	p.60
II.2.1.Literatura evazionistă – Onirismul.....	p.80
II.2.2. Forme de critică a realității – literatura disidentă scrisă în exil.....	p.81
II.2.2.1.Forme „invizibile” – literatura de sertar.....	p.85
II.2.3. Forme ale dualității – literatura subversivă.....	p.88
II.2.4. Forme ale literaturii la comandă – literatura oportunistă.....	p.90
Capitolul III. Arta narativă sau cum să scrii parabole. Fețele imaginărilor în romanele lui Alexandru Ecovoiu.....	p.92
Teme și elemente specifice romanelor lui Alexandru Ecovoiu.....	p.92
III.1. Joaca de-a puterea și dorința / încercarea de a crea o nouă ordine...p.95	
III.2. Apocalipsa religioasă, desacralizarea credinței: „O lume pe dos”.....	p.102
III.3. Viața e o călătorie exotică. Relevanța topografiei.....	p.109
III.4. Conștiința în zodia geamăului. Personajele alter ego.....	p.116
III.5. În căutarea identității. Etica unei „lumi pe dos”.....	p.122
III.6. Exilul autoimpus, obsesia, ficționalizarea și alienarea.....	p.126
III.7. Arta onomastică.....	p.128
III.8. Condiția personajului feminin.....	p.140
Capitolul IV. Proza scurtă – de la omidă la fluture.....	p.147
IV.1. Prefigurări narrative.....	p.147

IV.2. Proza scurtă de dinainte de 1990.....	p.148
IV.2.1. <i>Îndârjirea</i> – călătoria spirituală spre valori.....	p.150
IV.2.2. <i>Fuga din Eden</i> – nuvelă naturalistă.....	p.154
IV.2.3. <i>Ispita</i> – nuvelă realist moralizatoare.....	p.156
IV.2.4. <i>Călătoria</i> – nuvelă existențialistă.....	p.159
IV.3. Proza scurtă de după 2000 - Viața sub bagheta lui Mozart.....	p.160
IV.3.1. <i>Caligraful</i>	p.165
IV.3.2. <i>Vânătorul de lupi albi</i>	p.171
IV.3.3. <i>Ceasornicarul</i>	p.177
IV.3.4. <i>Sindromul G</i>	p.181
IV.3.5. <i>Labirintul de sticlă</i>	p.183
IV.3.6. <i>Cei trei copii-Mozart</i>	p.186
IV.3.7. <i>Șoseaua</i>	p.189
IV.3.8. <i>Femeia solară</i>	p.191
IV.3.9. <i>Conviețuirea mea cu Erika</i> – nucleu de metaroman.....	p.193
IV.3.10. <i>Spleen</i>	p.194
Capitolul V. Alexandru Ecovoiu sub pana criticii literare.....	p.197
V.1. În critica literară românească.....	p.197
V.2. În critica literară internațională.....	p.203
Concluzii.....	p.207
Bibliografie.....	p.210

Cuvinte-cheie: postmodernism, noul roman francez, realism magic, Political Correctness, sincronism literar, imaginar, metaroman, alter ego, exotism, alienare, însingurare, Apocalipsă, ordine, obsesie, libertate, putere, opinii critice.

Îmbrăcând forma unei teze de doctorat cu titlul *Proza lui Alexandru Ecovoiu* lucrarea de față reprezintă o direcție de cercetare multidisciplinară, prin care se dorește conturarea unui studiu complet al operei scriitorului menționat. Considerăm opera lui Alexandru Ecovoiu o piatră de hotar în ceea ce privește înnoirea literaturii române de după 1990 și sincronizarea acesteia cu literatura internațională.

O primă întâlnire cu autorul Alexandru Ecovoiu a reprezentat-o lectura romanului *Saludos*, ca subiect pentru o paralelă între o operă aparținând literaturii române și una dintr-o altă literatură. Alexandru Ecovoiu este un scriitor tipic non-conformismului postmodernist. El jonglează cu dezinvoltură printre subiecte mai mult sau mai puțin tabu: controverse religioase, Apocalipsa religioasă, puterea Cuvântului, obsesia individului pentru putere și ordine, căutarea adevărului unic și absolut și a propriei identități, etică și paternitate, sexualitate etc.

Tudorel Urian în *Școala Waldorf a prozei*¹ constată că opera lui Alexandru Ecovoiu aderă la convențiile noului roman francez. Criticul apreciază la scriitura lui capacitatea de a se pune în dificultatea găsirii cheilor de interpretare și potențialul de dezbateră. Mai târziu, în 2013, Irina Petraș vine cu aceeași constatare și afirmă că „scrisul lui A.E. își ambiguizează insistent mesajul, secretând îndoieli (multe jucate, presupun) și punând sub semnul nesiguranței chiar rostul ultim al discursului său. Cărțile sale sunt proze eseistice, cu intonări câteodată poetice, mizând pe polifonia cuvântului/textului, pe interpretări niciodată ultime și definitive, pe generozitatea bogată a semnelor”².

Obiectivele prezentei lucrări au fost: încadrarea scriitorului în curentul postmodernist, definirea și identificarea necesității de a scrie ficțiune, etapizarea perioadelor de creație, identificarea elementelor de recurență atât în romane cât și în proza scurtă, enunțarea într-o formă sintetizatoare a percepției criticii literare asupra operei lui Alexandru Ecovoiu.

Studiul a încercat să surprindă demonstrația argumentată aferentă apartenenței lui Ecovoiu în rândul scriitorilor postmoderni și identificarea elementelor ce conferă originalitate

¹Tudorel Urian, *Școala Waldorf a prozei*, vol. *Proza românească a anilor '90*, colecția Critică și istorie literară, Editura Albatros, București, 2000. p. 116.

² Irina Petraș, *Alexandru Ecovoiu*, vol. *Oglinda și drumul. Prozatori contemporani*, Editura Cartea Românească, București, 2013, p. 203.

operei sale – teme, motive, simboluri și alte elemente și tehnici specifice artei narative. Ne-au interesat elementele de recurență și de importanță majoră în interpretarea textelor precum: tema puterii, controversa religioasă, tema călătoriei, tema alienării, prezența personajului de tip alter ego, elementele de metaroman și am încercat să arătăm modalitatea în care operele sale dezvoltă aceste teme sub formă de parabolă.

Motivația și necesitatea abordării unui astfel de subiect au survenit, în primul rând, din lipsa unei bibliografii critice solide referitoare la opera lui Alexandru Ecovoiu. Receptarea lui Ecovoiu se limitează la cronici sau recenzii în periodice și articole, prezentări sumare în dicționare literare axate pe câteva titluri, considerate cele mai bune. Prea puțini exegeți i-au dedicat spații ample sau o atenție deosebită (dintre aceștia îi amintim pe Tudorel Urian și Irina Petraș pe care i-am menționat mai devreme, dar și Ion Simuț sau Cornel Regman). Acest fenomen este cauzat și de controversele legate de importanța scrisului său pe care publicul român nu îl cunoaște în adevărata dimensiune.

Un alt neajuns al exegezei existente este viziunea lacunară. Materialele existente au în vedere părți din opera scriitorului, fără a conferi o vedere de ansamblu asupra întregii sale arte narative, a mecanismelor care îl fac un autor viabil și veritabil. Până în prezent nu există, așa cum am precizat mai sus, decât niște articole sumare, parțiale în dicționarele de literatură, dar care nu reușesc să surprindă cu adevărat importanța operei scriitorului pe scena literaturii române în contextul evoluției și tendinței de sincronizare cu arta de pe întreg mapamondul. Critica literară a promovat imaginea de scriitor postmodern a prozatorului abia odată cu apariția romanului *Saludos* (1995), ignorând evoluția sa literară până la acea dată. Complexitatea operei sale a dat naștere dorinței unei cercetări exhaustive, coerente și aprofundate asupra operei lui Alexandru Ecovoiu. Nu, în ultimul rând, există motivația intrinsecă survenită în urma lecturii romanului *Saludos*. Opera menționată ne-a captat atenția de la primele pagini care ne-au introdus într-o lume a fabulosului, a miraculosului, oferindu-ne un univers diferit față de realitate. De asemenea, am putut identifica în acel univers și anumite elemente aparent haotice și dezordonate, dar care se regăsesc cu ușurință în societatea actuală.

Lucrarea dedicată analizei prozei a fost structurată pe cinci capitole:

- I. Alexandru Ecovoiu – scriitor postmodern
- II. Nevoia de imaginar în literatură și contextul politico-cultural
- III. Arta narativă sau cum să scrii parabole. Fețele imaginarii în romanele lui Alexandru Ecovoiu
- IV. Proza scurtă – de la omidă la fluture

V. Alexandru Ecovoiu sub pana criticii literare,
fiecare dintre aceste capitole fiind organizat în subcapitolele aferent.

În primul capitol, intitulat sugestiv *Alexandru Ecovoiu – scriitor postmodern*, am urmărit redactarea unor repere biografice și a activității literare relevante pentru încadrarea scriitorului în mișcarea postmodernistă. Demonstrația a fost argumentată logic și coerent și conține atât păreri critice, cât și exemple concrete din operele scriitorului, care indică apartenența acestuia la curentul postmodernist, dar și la orientările de tip Political Correctness. S-a realizat, de asemenea, o delimitare a etapelor de creație ale autorului și specificul fiecăreia dintre acestea cu elementele de recurență de rigoare. Delimitarea celor trei perioade de creație a avut la bază ordinea cronologică a aparițiilor editoriale și modalitatea de abordare a principalelor tematici, evoluția artei narative și a limbajului. Astfel am identificat etapele optzecistă, cea nouăzecistă și perioada anilor 2000 și am demonstrat specificul artei și tehnicii narative ale fiecăreia dintre acestea.

Cel de-al doilea capitol se intitulează *Nevoia de imaginar în literatură și contextul politico-cultural*. În această parte a lucrării am căutat să explicităm necesitatea de a scrie literatură fantastică, de a evada în imaginar, atât în perioada totalitaristă, cât și în prezent. În timpul regimului comunist, a apărut literatura evazionistă ca formă de manifest împotriva regimului care promova proletcultismul, cultul personalității conducătorului și a politicii; evazionismul a reprezentat o formă de exprimare a libertății personale, a propriilor idei și gânduri. Închiderea spațiului românesc între limitele stabilite de granițele cu țările vecine și lipsa de comunicare cu acestea, restricționarea accesului la evoluția tehnologiei, rigiditatea regulilor impuse de regimul totalitar au avut ca efect o existență monotonă, lipsită de capacitatea de a reacționa din proprie voință, inertă, fără activitate intelectuală, în care până și literatura a avut un caracter comandat. În ciuda încercării de a închide complet căile de comunicare cu țările occidentale, influențele acestora au reușit să pătrundă în țară. Rolul ficțiunii este de a corecta, fie și numai ipotetic, realitatea. Aflați sub presiunea unui regim dictatorial, oamenii aveau nevoie de ficțiune pentru a-și crea un univers artificial în care să poată trăi ceea ce regimul le interzisese. Operele care nu s-au încadrat în programul impus de cenzură, au fost scoase din biblioteci și topite.

După 1989, literatura de evaziune a venit să compenseze lipsurile, realitatea mediocră și dezamăgirea față de democrația aplicată în mode eronat. Aceste ficțiuni nu se instituie numai în forme de evaziune, ele prezintă și problematici care țin de actualitate: lipsa de

comunicare dintre semeni, însingurarea, criza identitară, credința șubredă în Divinitate, profanarea sacrului, lupta pentru putere, tematici care se regăsesc și în literatura lui Alexandru Ecovoiu. Efectele acestora sunt lipsa verticalității omului și o societate în care libertatea este înțeleasă în mod eronat, provocând haos.

Cel de-al treilea capitol a fost dedicat prozei de ample dimensiuni și se intitulează *Arta narativă sau cum să scrii parabole. Fețele imaginarului în romanele lui Alexandru Ecovoiu*. Cele șase romane scrise de Alexandru Ecovoiu au fost analizate atât comparativ, cât și prin prisma caracteristicilor comune. Se poate constata cu ușurință exotismul toposurilor, joaca de-a puterea și dorința obsesivă de a instaura propria ordine în societate. Personajele sale sunt călători universali aflați în căutarea unui Adevăr unic și indiscutabil și care, pe parcursul acestui drum inițiativ, se lovesc de problema puterii, de dorința unui personaj oponent care vrea să reorânduiască omenirea sau se consideră pe sine înșiși datori să reorganizeze ordinea existentă. Unele personaje percep o echivalență sinonimică între putere și libertate. Cel care deține puterea este liber, în vreme ce ceilalți trebuie să i se supună.

Se observă constanța autorului pentru personajul de tip alter ego, construit pentru a oglindi principiile după care protagoniștii se ghidează, ceea ce îi impulsionează, cu scopul de a le reda gândurile pe care eroii ezită să le expună într-un enunț concret. Este nelipsită prezența scriitorului/scribului și a elementelor de metaroman. În romanele sale predomină tehnica mise en abime-ului, specifică noului roman francez. În același timp, onomastica personajelor este relevantă pentru rolul și misiunea pe care le au de îndeplinit.

Autorul preia mituri și le deconstruiește, le demitizează, stârnind controverse literare și religioase. Personajele sale duc o muncă asiduă de pătrundere a esenței universului și vor să demonstreze că adevărul și Divinitatea e în fiecare din noi și nu obligatoriu în credința creștină. Pentru autor și pentru personajele sale, Dumnezeu este numai unul, indiferent de religia adoptată și El este singurul de origine pur divină, Iisus-Fiul și ceilalți sfinți fiind expuși și predispuși păcatului prin latura lor umană. În romanele sale se poate observa predilecția pentru textele apocrife. Autorul atrage atenția asupra mesajului transmis de acestea care este necunoscut celor mai mulți dintre noi, dar pe care nu ar trebui să le evităm, ci, din contră, se recomandă lecturarea și confruntarea acestora cu textele biblice. Nu se poate trece cu vederea nici faptul că în ultimii ani sacrul a fost profanat și că adevărata credință a fost înlocuită cu una de suprafață, superficială. Actul religios a devenit unul mecanic, realizat mașinal, fără conștiință, nu mai există vocație religioasă, chemare spirituală, preoția transformându-se într-o meserie oarecare, renumerată asemenea celorlalte ocupații.

Următorul capitol este, din nou, unul de analiză, dar de această dată accentul a fost pus pe volumele de proză scurtă. Povestirile din fiecare volum, considerate niște microromane, au fost analizate în ordine cronologică, avându-se în vedere temele principale, elementele de construcție și particularitățile de limbaj. Prin proza scurtă, Alexandru Ecovoiu își pregătește romanele de mai târziu. Acestea reprezintă și primele sale exerciții de beletristică, mai puțin reușite, motiv pentru care primele sale două volume de nuvele au trecut aproape neobservate de către critica literară. Celor două volume publicate înainte de căderea regimului comunist li s-a alăturat în anul 2001 opul *Cei trei copii-Mozart*, care este un indice al evoluției scriitorului. Acest al treilea volum vine să completeze datele din romanele publicate în perioada 1995-2000, vedem aici un autor al cărui limbaj și stil literar-artistic s-a cristalizat.

În ultimul capitol, am realizat inventarierea și sinteza receptării sale critice cu scopul de a reliefa importanța și necesitatea studiului asupra operei sale. S-au scos în evidență și comentat atât aprecierile, cât și contestările, am putut vedea modul în care societatea literară din România a primit operele lui Alexandru Ecovoiu, reticențele criticilor români, dar și deschiderea totală a lumii literare din Europa și din America latină față de nuvelele și romanele sale. Opera sa este mai cunoscută și mai apreciată în afara granițelor României.

După cum se poate observa, cercetarea propusă se dorește a fi o sondare literară care să vină în completarea bibliografiei critice existente și a încercat să trateze operele autorului din cât mai multe perspective. Anumite secvențe nu se pot înțelege fără a avea în vedere contextul istoric și literar, de aceea a fost necesară definirea noțiunii de imaginar, dar și prezentarea efectelor pe care comunismul le-a imprimat asupra culturii române.

Așa cum am menționat mai sus, bibliografia lucrării cuprinde operele scriitorului, dicționare și istorii literare, articole de critică și istorie literară apărute în volume și în periodice, interviuri și bibliografie electronică. La nevoie, s-au efectuat traduceri din critica internațională pentru a putea realiza un studiu complet și complex asupra operei lui Alexandru Ecovoiu, astfel că metodele de cercetare folosite pentru a atinge obiectivele propuse de prezenta lucrare de cercetare au fost: analiza și sinteza, deducția, analogia, interpretarea directă a textelor literare și critice, analiza comparativă, euristica, traducerea și adaptarea.

În concluzie, cercetarea de față se dorește a fi un instrument util unor viitoare cercetări privind literatura postmodernă, evoluția și particularitățile acesteia prin aplicație directă pe opera scriitorului Alexandru Ecovoiu, care deși încearcă să se sustragă oricărei grupări literare, adoptă și dezvoltă un stil postmodern prin excelență. Prin această lucrare, am reușit să aducem câteva elemente de noutate pe care critica literară nu le-a semnalat sau poate că nu le-a

acordat suficientă importanță.

Bibliografie

I. Bibliografie autorului

1. *Fuga din Eden*, Editura Albastros, București, 1984
2. *Călătoria*, Editura Albatros, București, 1987
3. *Saludos*, ediția a II-a, Prefață de Geo Vasile, colecția „100+1 capodopere ale romanului românesc”, Editura Gramar, București 2000
4. *Saludos*, ediția a III-a, Prefață de Ion Simuț, Editura Polirom, Iași, 2004
5. *Sigma*, ediția a II-a, Prefață de Tudorel Urian, Editura Polirom, Iași, 2005
6. *Ordinea*, Prefață de Ion Simuț, Editura Polirom, Iași, 2005
7. *Stațiunea*, colecția Fiction Ltd, Editura Polirom, București, 2007
8. *Cei trei copii-Mozart*, ediția a II-a, Prefață de Marius Chivu, Editura Polirom, Iași, 2008
9. *După Sodoma*, ediția I, Editura Polirom, Iași, 2012
10. *Ambitus*, ediția I, Editura Polirom, Iași, 2018

II. Bibliografie critică generală

1. Albu, Mihaela, *Publicații literare din exilul românesc. Studiu de caz: revista literară Destin*
https://www.philippide.ro/diaspora%20culturala_2009/12%20M.%20ALBU.pdf
2. Albu, Mihaela, *Scriitori români din exil: mesagerii noștri în Europa*, vol. *Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară și etnofolclorica românească și contextul european*, Iași, 2008

3. Asociația pentru Promovarea Culturii și Responsabilizare Civică, *I. D. Sîrbu sau despre literatura de sertar*
<https://apcrc.ro/i-d-sirbu-sau-despre-literatura-de-sertar/>
4. Baciut, Nicolae, *Literatura exilului. Exilul Literaturii*
<http://www.poezie.ro>
5. Bârna, Nicolae, *Prozastice*, colecția Context, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004
6. Behring, Eva, *Scriitori din exil 1945-1989. O perspectivă istorico-literară*, Traducerea din limba germană de Tatiana Petrache și Lucia Nicolau, Revăzută de Eva Behring și Roxana Sorescu, Editura Fundației Culturale Române, București, 2001
7. Betea, Lavinia, *Am făcut Jilava în pantofi de vară: convorbiri cu Ioana Berindei*, Editura Compania, București, 2006
8. Bolda, Emil (coord.), *Dicționar de terminologie literară*, Editura Științifică, București, 1970
9. Bondor, George, *Motivul labirintului. Inițieri și aventuri spirituale în „Timpul”*, 13 iunie 2016
<http://www.revistatimpul.ro/view-article/3237>
10. Braga, Corin, *Zece studii de arhetipologie*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2007
11. Burgos, Jean, *Pentru o poetică a imaginarului*, tradus de Gabriela Duda și Michaela Gulea, Editura Univers, București, 1988
12. Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Editura Humanitas, București, 1999
13. Crețu, Bogdan, *Cum mai citim literatura scrisă în timpul comunismului* în „Contemporanul”, nr. 2, 19 februarie 2018
14. Crețu, Bogdan, *Direcții în literatura română de după 1990 (I)* în „Convorbiri literare”, nr. 3, 9 martie 2009
15. Crețu, Bogdan, „Direcții în literatura română de după 1990 (II)” în „Convorbiri literare”, nr. 4, aprilie 2009
16. Crețu, Bogdan, *Puterea și jocul narativ de-a puterea (I)* în „Adevărul literar și artistic”, nr. 887, 5 septembrie 2007
17. Crețu, Bogdan, „Puterea și jocul narativ de-a puterea (II)” în „Adevărul literar și artistic”, nr. 887, 5 septembrie 2007
18. Cristea, Daniel, *Proză refelexivă* în „Caiete critice”, numărul 7-12, București, 2001

19. Cristea-Enache, Daniel, *Concert de deschidere*, colecția Context, Editura Fundației Culturale Române, București, 2001
20. Dimov, Leonid, Țepeneag, Dumitru, *Onirismul estetic*, Editura Curtea Veche, București, 2007
21. Dîrlău, Andrei, Bazon, Irina, (coord.), *Corectitudinea politică: o ideologie neomarxistă. Marxismul cultural – noua utopie*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2017
22. Grossu, Nicole Valery, *Binecuvântată fii, închisoare...*, Traducere de Mioara Izverna, Cuvânt înainte de Ana Blandiana, Editura Univers, București, 2002
23. Huizinga, Johan, *Homo ludens: o încercare de determinare a elementului ludic al culturii*, Editura Humanitas, București, 2003
24. Iederan, Daniela, *Paradoxul subiectivității intransigente* în „Cultura”, nr 10, 2015
<https://revistacultura.ro/nou/2015/10/paul-goma-80/>
25. Iovănel, Mihai, Simion, Eugen (coordonator general), *Academia Română: Dicționar General al Literaturii Române*, vol. 3, E/K, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005
26. Llosa, Mario Vargas, *Scrisori către un tânăr romancier*, seria Mario Vargas Llosa, Editura Humanitas, București, 2005
27. Magheru, Paul, *Noțiuni de stil și compoziție*, Editura Coresi, București, 1991
28. Malița, Liviu, *Literatura eretică. Texte cenzurate politic între 1949 și 1977*, Editura Cartea Românească, București, 2016
29. Manolescu, Florin *Enciclopedia exilului literar românesc. 1945-1989. Scriitori, reviste, instituții, organizații*, ediția a doua revăzută și adăugită, Editura Compania, București, 2010
30. Manolescu, Nicolae, *Estetismul, inamicul public numărul unu* în „România literară”, nr. 33, 2001
31. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, București, 2008
32. Mocanu, Marin Radu, *Cazarma scriitorilor (Documente)*, Editura Libra, București, 1998
33. Munteanu, Bogdan, *Marxism și neomarxism* pe rostonline.ro, apărut pe 9 mai 2018
<https://www.rostonline.ro/2018/05/marxism-si-neomarxism/>
34. Mușat, Carmen, *Strategiile subversiunii*, Editura Cartea Românească, București, 2008
35. Negrici, Eugen, *Iluziile literaturii române*, Editura Cartea Românească, București, 2008

36. Negrici, Eugen, *Literatura sub comunism*, volumul II *Proza*, Editura Fundației Pro, București, 2006
37. Petraș, Irina, *Oglinda și drumul. Prozatori contemporani*, Editura Cartea Românească, București, 2013
38. Popa, Mircea, *Reîntoarcerea la Ithaca, scriitori români din exil*, Editura Globus, București, 1998
39. Regman, Cornel, *Patru decenii de proză literară românească*, colecția Context, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004
40. Regman, Cornel, *Patru decenii de proză literară românească*, colecția Context, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004
41. Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române. Dezvoltarea prozei și dramaturgiei românești în a doua jumătate a secolului XX*, vol. 6, colecția Discobolul, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001
42. Sabou (Țuculete), Marinela-Viorica, *The Literature Of Exile. Virgil Ierunca's Case* în „Journal of Romanian Literary Studies”, nr. 13 din 2018
43. Sasu, Aurel, *Dicționarul biografic al literaturii române (A-L)*, colecția Marile dicționare, Editura Paralela 45, Pitești, 2006
44. Selejan, Ana, *Literatura în totalitarism – 1954. Anul gloriosului deceniu*, Editura Cartea românească, București, 2009
45. Simuț, Ion (coord.), *Valențe europene ale literaturii române contemporane*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2007
46. Simuț, Ion, *Reabilitarea ficțiunii*, colecția Context, Editura Institutului Cultural Român, București, 2004
47. Simuț, Ion, *Amestecul exploziv de politică și literatură* în „Cultura”, nr. 10, 2015
<https://revistacultura.ro/nou/2015/10/paul-goma-80/>
48. Simuț, Ion, *Cazul Paul Goma între politică și literatură* în *Curs de Literatură română contemporană*
<https://alexandrupetria.wordpress.com/2011/10/10/cazul-paul-goma-intre-politica-si-literaturaion-simut-mi-a-trimis-acest-text-al-sau-pe-care-l-public-cu-placere/>
49. Simuț, Ion, *Incursiuni în literatura actuală*, Editura Cogito, Oradea, 1994
50. Simuț, Ion, *Literaturile române postbelice*, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2017
51. Simuț, Ion, *Proletcultism sau realism socialist? (II)* în „România Literară”, nr. 31, 2008

52. Șora, Simona, *Decalogul lui Mușina* în „România Literară”, nr. 5, 2015
http://www.romlit.ro/decalogul_lui_muina
53. Ștefănescu, Alex, *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000*, Editura Mașina de scris, București, 2005
54. Urian, Tudorel, *Proza românească a anilor '90*, colecția Critică și istorie literară, Albatros, București, 2000
55. Védérine, H., *Les grandes conceptions de l'imaginaire*, Le Livre de poche, Biblio-Essais, 1990
56. Wunenburger, Jean-Jacques, *Imaginarul*, Centrul de cercetare a imaginarului, UBB Cluj-Napoca <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/?p=3620>
57. Zamfirescu, Dinu, *Mișcarea Goma în contextul politic* în „Cultura”, nr. 10, 2015
<https://revistacultura.ro/nou/2015/10/paul-goma-80/>

III. Bibliografie critică specială – reacții critice

1. Anghelescu, Victoria, *Angoase contemporane, strategii erotice, Nenea Iancu și Harap Alb. După Sodoma* în „Cotidianul”, 6 septembrie 2012
<https://www.cotidianul.ro/angoase-contemporane-strategii-erotice-nenea-iancu-si-harap-alb/>
2. Buciu, Victor Marian, *Alexandru Ecovoiu* în „Familia”, nr. 1 (471), ianuarie 2005
<http://arhiva.revistafamilia.ro/2005/1-2005/criterion.htm>
3. Burța, Bianca, *Proza. Alexandru Ecovoiu, Sigma* în „Observator Cultural”, nr. 160, martie 2003
4. Chivu, Marius, *Undeva, cândva*, Prefață la ediția a II-a a volumului Alexandru Ecovoiu, *Cei trei copii-Mozart*, Editura Polirom, 2008, Iași
5. Cioculescu, Barbu, *Thomas, băgăciosul* în „Acolada”, nr. 9 (60), septembrie 2012

6. Danciu, Diana-Maria, *Alexandru Ecovoiu – scriitor postmodern*, în volumul colectiv *Creatively Exploring Cultures, Traditions and (Con)Texts*, Referatele simpozionului internațional „UEO’s 5th International Student Symposium on Creativity, Imagination and Innovation” organizat de Universitatea Emanuel Oradea (12-13 mai 2017), Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2017
7. Diana-Maria Danciu, *The Importance of the Onomastics* în „Referatele conferinței internaționale Globalization, Intercultural Dialogue and National Identity” organizate de Universitatea „Petru Maior” din Târgu Mureș (28 mai 2016), ediția a III-a
<https://old.upm.ro/gidni/GIDNI-04/Lit/Lit%2004%2069.pdf>
8. Derevlean, Valentin, *Cine omoară azi un ceasornicar mâine răstoarnă primarul* în „Tribuna”, nr 136, 4-5 mai 2008
9. Dima, Simona-Grazia, *Alexandru Ecovoiu. A trăi sincer și spontan* în „Luceafărul de dimineață”, nr. 10, 2018
10. Dragoste, Cosmin, *Metopia lui Ecovoiu – Alexandru Ecovoiu* în „Scrisul Românesc”, nr. 6, 2008
11. Gheorghiu, Marcela, *Interviu cu Alexandru Ecovoiu: „Întrecerea este cu mine însumi. O singurătatea mai mare nu cunosc”* în „Ziarul Financiar”, 16 iulie 2003
<https://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/intrecerea-este-cu-mine-insumi-o-singuratare-mai-mare-nu-cunosc-2978243>
12. Goldiș, Alex, *Un roman neterminat* în „România Literară”, nr. 36, 2012
http://www.romlit.ro/un_roman_neterminat
13. Iovănel, Mihai, *Alexandru Ecovoiu* în „Cultura”, nr. 101, 2009
<http://revistacultura.ro/nou/2010/11/alexandru-ecovoiu/>
14. Iovănel, Mihai, *Saludos și coerența „fracturii”* în „Adevărul literar și artistic”, 10, nr. 652 din 2001
15. Iovănel, Mihai, *Sigma?* în „Adevărul literar și artistic”, 11, nr. 643, 2002
16. Istrate, Laurențiu, *Ambitus – bucla infinită a trivialei palavre* în „Expres cultural”, nr. 11, noiembrie 2018
17. Măceșaru, Ciprian, *Interviu cu Alexandru Ecovoiu: „Nu costă mult libertatea. Scumpă este păstrarea ei”* în „România Literară”, nr. 2, 2005
http://www.romlit.ro/alexandru_ecovoiu_fiecare_personaj_are_ceva_din_mine
18. Miheț, Marius, *e’Nterviu: Alexandru Ecovoiu* în „Proza 21”, nr. 2, 2016
http://www.proza-21.eu/pdf/revista_PROZA_21_numarul_2_Alexandru_Ecovoiu.pdf

19. Miheș, Marius, *Ezităările unui anti-erou* în „Familia”, numărul 6 (487), iunie 2006
20. Neagoe, George, *Fii și părinți* în „Apostrof”, anul XXIV, 2013, nr. 5 (276)
21. Nițu, Maria, *Între Scylla și Charibda* în „Orizont”, nr. 4, aprilie 2013
22. Olivotto, Alexandra, *O nouă scriptură* în „România Literară”, nr. 42, 2002
23. Petraș, Irina, *Alexandru Ecovoiu sau eseismul bine ficționat* în „Steaua”, nr. 3-4, martie-aprilie 2013
24. Petraș, Irina, *Farmecul și riscurile ambiguității* în „Dilema Veche”, nr. 245-255, 29 decembrie 2008
25. Rogozanu, Cristi, *Nu interpreta!* în „România Literară”, nr. 32, 2001
26. Simuț, Andrei, *Frisonul apocaliptic în roman* în „Familia”, nr. 11-12, 2002
27. Simuț, Andrei, *Puterea distructivă a ficțiunii*
<http://metacritic.wordpress.com/2010/12/03/puterea-distructiva-a-ficțiunii/>
28. Soare, Oana, *Falsa reverență* în „Caiete critice”, nr. 5-7, 2002
29. Stanca, Dan, *Mintea și inima* în „Luceafărul de dimineață”, nr. 10, 2018
30. Stănescu, Bogdan-Alexandru, *Fragilitatea palimpsestului* în „Luceafărul”, nr. 32, 2002
31. Stănilă, Simona, *Sigma sau adevărul intermediar* în „Tomis”, nr. 11, 2002
32. Terian, Andrei, *Puterea, Ordinea și Jocul* în „Cultura”, nr. 80, iulie 2007
33. Ungureanu, Laurențiu, *Cazul Paul Goma: singur împotriva tuturor. De la luptele cu regimul comunist la exil* în „Adevărul”, 2 octombrie 2015
https://adevarul.ro/cultura/istorie/cazul-paul-goma-singur-tuturor-scriitorul-implineste-80-ani-1_560e46b6f5eaafab2c3bbdb/index.html
34. Urian, Tudorel, *Etica totalei depravări* în „Acolada”, nr. 6 (56), iunie 2012
35. Urian, Tudorel, *O distopie postmodernă* în „Viața Românească”, nr. 1-2, 2019
36. Urian, Tudorel, *Tristeți caligrafice (Cei trei copii Mozart)* în „Cuvântul”, nr. 12, 2001
37. Vlașin, Gelu, *Alexandru Ecovoiu. Un saludos în ținuturi hispanice*
<http://atelier.liternet.ro/articol/1527/Gelu-Vlasin/Alexandru-Ecovoiu-Un-saludos-in-tinuturi-hispanice.html>
38. Voinescu, Radu, *Reveriile povestitorului* în „Luceafărul”, nr. 30, 2001
39. Wattremez, Michel, *Experiența unui roman* în „România Literară”, nr. 30, 1997
40. Zalis, Henri, *Un roman despre suicid* în „România literară”

IV. Bibliografie electronică

<http://ecovoiu.blogspot.ro/>

<http://mythologica.ro>

<http://www.adamaramada.org/autor.php?aecovoiu>

http://www.barcelonareview.com/35/s_ae_muj.htm

<http://www.radu-barbulescu.de/arhiva-observator/observator2001-3.htm>

<http://www.supercarti.ro/carte/sigma.html>

http://www.uniunea-scriitorilor-filiala-bucuresti-proza.eu/Alexandru_Ecovoiu.html

<https://nationalinterest.org/article/the-many-faces-neo-marxism-8387>

<https://www.babynamespedia.com/meaning/Irma>

<https://www.interpretare-nume.ro/Tiberiu.html>